

Sestri Brontë za vedno

Andrea Arnold:
Viharni vrh

Matic Kocijančič

Charlotte in Emily Brontë sta »zakrivili« več filmov kot brata Coen, brata Wachowski in bratje Marx skupaj, tako da ju lahko imamo za najpomembnejši sestrski dvojec v filmski zgodovini, čeprav sta umrli nekaj desetletij pred iznajdbo gibljive slike. Najodmevnejši roman Charlotte Brontë, *Jane Eyre* (objavljen leta 1847), pripoveduje zdaj že ponarodelo zgodbo: sramežljiva, revna učiteljica dobrega srca pride na dvorec postavnega premožneža s temno skrivnostjo, čemur sledijo številni preobrat

na oseh ljubezni in denarja. Prvih nemih filmskih upodobitev je bila zgodba deležna že leta 1910 in 1914. V naslednjem desetletju se je zvrstilo še pet priredb. Leto 1934 je franšizi prineslo prve barve, prvi zvok in prvi zvezdniški par, Virginio Bruce in Colina Clivea, deset let pozneje pa dobimo *horror* priredbo (ki že vključuje zombije, spoštovani oboževalci romana *Pride and Prejudice and Zombies*) ter skupni projekt Aldousa Huxleya in Orsona Wellesa. Od tedaj je nastalo vsaj še petnajst filmskih adaptacij.

Charlottina mlajša sestra Emily je napisala en sam roman, *Viharni vrh* (Wuthering Heights, prav tako objavljen leta 1847). Založnika ji je uspelo dobiti šele potem, ko se je razširil glas o uspehu *Jane Eyre*. Čeprav se je njena filmska pot začela deset let po sestrini, ni nič manj markantna. Do 90. let lahko naštejemo okoli dvajset *Viharnih vrhov*, enega izmed najzvestejših izvirniku je posnel Luis Buñuel (*Abismos de pasión*, 1954). V resnici se je Emilyjinemu romanu uspelo celo bolj zasidrati v sodobno pop kulturo kot Charlottinemu, k čemur so gotovo veliko pripomogli večni evergreen Kate Bush s konca 70. let in številne adaptacije, namenjene najstniškemu občinstvu, tudi MTV-jeva.

V 90. letih sta si kot Edward in Heathcliff konkurirala William Hurt in Ralph Fiennes, kot Jane in Catherine pa Charlotte Gainsbourg in Juliette Binoche. Oba filma sta prijetna, a povprečna. Od takrat do letošnjega leta nismo bili več deležni visokoproračunskih verzij (razen odlične BBC-jeve miniserije *Jane Eyre*), letos pa nas je pričakal nov viharni vrh stoletnega sestrskega rivalstva.

Jane Eyre v režiji Caryja Fukunage (2011) je gotovo najboljša adaptacija doslej. Četudi je težko govoriti o zvestobi izvirniku (na kar naj bodo pozorni predvsem iznajdljivi srednješolci), uspe režiserju prav na račun svobodnega manevrskega prostora združiti romantični duh romana z njegovimi temnimi podtoni, moralnim naukom in s subtilnim suspensom na izjemno sodoben, a hkrati eleganten način, ki prepriča tako mlade, neobremenjene gledalce kot tudi zahtevne ljubitelje žanra. Cena, ki jo Fukunagov film

plača za to eleganco, je, da ga povprečen gledalec hitro pozabi. V njem ni nobenega izstopajočega elementa, nobene hrapave površine, ki bi vlekla k daljši obravnavi ali ponovnemu ogledu.

Najnovejši *Viharni vrh* (Wuthering Heights, 2011, Andrea Arnold) je popolno nasprotje temu. Režiserka, znana po odmevni art uspešnici *Akvarij* (Fish Tank, 2009), se je predelave stare romantične zgodbe lotila na punkrockerski način, kot da bi se spopadala s kakšno otroško travmo prisilnega branja Emily Brontë. Čeprav na začetku zavaja s poetičnim prikazovanjem deževne in vetrovne pokrajine, je film vse prej kot romantičen. Odnosi so hladni, osebe brutalne. Gospodarji mučijo podrejene, podrejeni drug drugega. Vsi ves čas mučijo živali. Videti je, kot da vsi razmišljajo samo o tem, kako bi drug drugega prizadeli. Osnovna ideja Arnoldove, da bi na popolnoma realističen način prikazala zgodbo, ki je ponavadi ovita v pretirano romantično videnje viktorijanske dobe, je vznemirljiva, vendar gre režiserka predaleč in zapade v drugo skrajnost filmskega pretiravanja, v grotesknost.

Drug problem je šokantno slaba, nenaravna in neprepričljiva igra oziroma upodobitev ključnih odnosov med liki. Mlada Cathy (Shannon Beer) je zadovoljiva, tudi mladi Heathcliff (Solomon Glave) ima svoje trenutke, vse drugo pa je katastrofa. Čeprav gre za slab film, je treba omeniti čudovito kamero, ki je bila ena izmed najbolj prepoznavnih na zadnjem LIFFu. Dobra novica je tudi ta, da očitno še nismo dobili niti dokončne *Jane Eyre* niti ultimativnega *Viharnega vrha*. Nasvidenje v naslednji adaptaciji!